

Spis treści

CZĘŚĆ I. TEATR NA ŚWIECIE

Od autora	13
Początki i rozwój dramatu	14
Rozdział I. Rodowód antyczny	14
A. Dramat starogrecki	16
1. Tło historyczno-obyczajowe. Obrzęd i mit. Tragedia i komedia	16
2. Dytyramb, chór i aktorzy. Autorzy	18
3. Układ i forma dramatu	21
4. Zasady Arystotelesa	22
B. Dramat rzymski	23
5. Recepcja grecka. Autorzy. Fabula atella	23
C. Teatry Wschodu	25
Rozdział II. Rodowód średniowieczny	27
A. Dramat religijny	27
1. Misteria	27
2. Mirakle	29
B. Dramat świecki	30
3. Moralitet	30
4. Sottie, farsa	31
5. Rewia, sielanka, bajka	32
Rozdział III. Renesans — druga recepcja antyku	33
1. Dramat humanistyczny	34
2. Dramat elżbietański	34
3. Szekspir	35
4. Zaczątki złotego okresu hiszpańskiego	39
5. Włoska commedia dell'arte	41
Rozdział IV. Wiek XVII — baroku i klasycyzmu	43
1. Barokowy teatr hiszpański	44
2. Tragedia francuska	47
3. Komedia Moliera	50

Rozdział V. Wiek XVIII — oświecenia i Rewolucji	54
1. Komedia rokokowa	56
2. Schyłek tragedii klasycznej. Dramat mieszczański	58
3. Reformy Wielkiej Rewolucji Francuskiej	60
4. Niemiecki „Sturm und Drang”	61
5. Walka o włoską commedię dell’arte	65
Rozdział VI. Romantyzm	67
1. Anglia	69
2. Francja i Hiszpania	70
3. Niemcy	73
4. Rosja	75
Rozdział VII. Realizm i naturalizm	78
1. Skandynawia	79
2. Anglia, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej	80
3. Francja i Belgia	83
4. Rosja	85
5. Italia i Hiszpania	89
6. Niemcy	90
Rozdział VIII. Dramaturgia naszego wieku	91
1. Francja	97
2. Anglia	102
3. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej	105
4. Rosja	108
5. Niemcy, Szwajcaria	112
6. Italia, Hiszpania, Ameryka Łacińska	116
Początek i rozwój sceny	119
Rozdział I. Scena antyczna	119
1. Konkurs autorów	119
2. Powstanie i ukształtowanie się sceny	120
3. Sposób wygłaszania tekstu	121
4. Wygląd aktora	122
5. Scena rzymska	123
Rozdział II. Scena średniowieczna	124
1. Scena misteryjna. Początki w kościele	124
2. System manzjonów. Anielskie pageants. Scena terencjańska	124
3. Scenografia i gra	126
4. Aktorzy	127
Rozdział III. Scena renesansowa	128
1. Scena pałacowa, malarska. „Teatro Olimpico”	128
2. Scena elżbietańska (szekspirowska), „podwórzowa”	130
Rozdział IV. Scena w wiekach XVII i XVIII	132
1. Teatr dworski i demokratyczny. Scena à l’italienne	132

2. Strój sceniczny. Reforma Talmy	134
3. Święta ludowe Davida	135
4. Scena romantyczna	138
5. Kontynuacje	139
Wielka Reforma, czyli metryka teatru współczesnego	144
Rozdział I. Teatr realistyczny i naturalistyczny	145
1. Teatr meiningeński	145
2. „Théâtre Libre”	146
Rozdział II. Wielka Reforma	148
1. „Théâtre d'Art” i „Théâtre de l'Oeuvre”	148
2. Edward Craig. Adolf Appia	149
Reformatorzy rosyjscy	152
3. Konstanty Stanisławski i „Moskiewski Teatr Artystyczny”	152
4. Mikołaj Jewrieinow	155
5. Aleksander Tairów i „Teatr Kameralny”	157
6. Wsiewołod Meyerhold — „Październik teatralny”	158
7. Eugeniusz Wachtangow	161
Reformatorzy niemieccy	162
8. Max Reinhardt	162
9. Erwin Piscator	165
10. Bertolt Brecht i „Berliner Ensemble”	167
Reformatorzy francuscy	170
11. Jacques Copeau i teatr „Vieux Colombier”	171
12. Antonina Artauda „teatr okrucieństwa”	172
13. „Kartel” międzywojenny	174
14. Romaina Rollanda teatr ludowy	181
15. Jean Vilar. Festiwal awinioński i „Théâtre National Populaire”	183
16. Jean Louis Barrault i „teatr na wygnaniu”	185
17. Pokolenie współczesne. Nowa fala awangardy	187
18. Happening	190
19. Konkluzje	191
Wieża Babel	191
Prawo struktury	192
Autonomia dramaturgii	192
Reakcja publiczności	193
Głosy klerków	194
Aktor	197
1. Aktor starogrecki	201
2. Aktor średniowieczny	202
3. Aktor odrodzenia	202
4. Aktor klasyczny	203
5. Aktor wieku oświecenia	205
6. Aktor romantyczny	207

7. Aktor naturalistyczny	210
8. Aktor antynaturalistyczny	211
9. Aktor Meyerholda i Tairowa	212
10. Aktor międzywojennego Paryża	214
11. Aktorstwo zraccjonalizowane	218

CZĘŚĆ II. TEATR W POLSCE

Początki i rozwój dramatu	223
Rozdział I. Rodowód	223
1. Teatr narodowy i nasza niedbałość o niego	223
2. Ochrzczeni Słowianie. Archeologia wypiera historię	225
3. Przeciwność łacinie i niemieczyźnie	226
4. Wierzenia pogańskie, ich trwałość	227
5. Echa z ludowej sztuce. Antynomia ludowości i oświecenia	229
6. Próby wskrzeszenia dawności	230
7. Obrzędowy teatr chłopski, jego symbolika, związek z cyklem przy- rody i ze świętami	232
Rozdział II. Nikłe początki	236
1. Dramat polskiego średniowiecza, pasywny i rezurekcyjny	236
2. Jasełka i herody. Świeckość i zakazy kościelne	237
3. „Historia...” Mikołaja z Wilkowiecka	241
Rozdział III. Swojski renesans	245
1. Dramat humanistyczny i moralitet. „Sąd Parysa”. Szymonowic, Zawicki, Paxillus, Bielski, Jurkowski	245
2. Reja „Kupiec” i „Żywot Józefa”	247
3. Kochanowskiego „Odprawa posłów greckich”	249
4. Cieklińskiego „Potrójny”. Polonizacja wątków. Sebastian z Łęczy- cy. Górnickiego przekład Seneki	251
5. Komedia ludowa: „Mizerie” i bunt społeczny, swawola języka i wy- obraźni. Nowiny, minucje, komedia rybałtowska, peregrynacje dziadowskie, intermedia i komedia sowiżrzałska	253
6. Zakonny teatr szkolny i dworski. Łacina i obcość	256
Rozdział IV. Ku cudzoziemszczyźnie	258
1. Teatr dynastii Wazów	258
2. S. H. Lubomirski: „Don Alvares”, „Komedia Lopesa...”, „Ermida”	260
3. Włoscy komedianci za króla Jana. Teatr za Sasów. Sceny mag- nackie	263
4. Komedii sowiżrzałskiej ciąg dalszy. Baryki „Z chłopą król”	266
5. Teatry szkół zakonnych	268
Rozdział V. Teatr za króla Stasia	269
1. Renesans kultury	269
2. Scena ojczysta i jej perypetie	271
3. Meandry repertuarowe	274

4. Pionierzy dramatu rodzimego: Bohomolec, Bielawski, Zabłocki, Bogusławski	276
5. Inni autorzy	282
6. Spóźniona „Barbara” Felińskiego	284
7. Teatry prywatne i szkolne	285
8. Krytyka teatralna „Iksów”	287
Rozdział VI. Objawienie romantyzmu	288
1. Niezwykłe poczęcie i odrębne cechy. Powstanie listopadowe. Tematy zastępcze. Ideologia emigracji	288
2. Wielostronność wieszczów. Słowiańskość Mickiewicza, jego teoria teatru. Chrześcijanizm, stosunek do historii i legend	290
3. Wpływologia i polonizacja. Brak kontroli scenicznej. Kontrowersje ówczesne i współczesne	292
4. Wielki mistrz teatru: Słowacki i jego dorobek. Realizacje sceniczne	295
5. Mickiewicza biografia. Teozofia i masoneria. Towiański	302
6. „Dziady” — chwila Samsona i ich dzieje sceniczne	304
7. Dramaturgia paryska Mickiewicza	307
8. Krasińskiego „Irydion”	309
9. „Nie-Boska” — jej poetyka i eksplikacja poprzez „Legendę” i „Nie-dokończony poemat”. Profetyzm romantyków. Kościół świętojański	311
10. Realizacje sceniczne dramatów Krasińskiego	315
11. Norwida losy życiowe i artystyczne	317
12. Dramaturgia i czołowe utwory Norwida	319
13. Echa autobiografii Norwida, poczucie sceniczności	322
14. Norwida sąd nad pokoleniem. Idea cyrkulacji piękna	323
15. Realizacje sceniczne	324
16. Polscy dramaturdzy w Paryżu	325
17. Biografia Fredry, napoleończyka na emeryturze	328
18. Zależność i oryginalność Fredry	331
19. Humor i dorobek Fredry	332
20. Żywotność komedii Fredry, styl wykonania scenicznego	335
21. Pomniejsi dramaturdzy	337
22. Cenzura carska. Powojenna statystyka repertuaru romantycznego. Résumé	339
Rozdział VII. Młoda Polska	340
1. Teatr polski na tle ogólnych przemian. Warszawskie teatry pod zaborem rosyjskim. Wojenne perypetie i powojenne przemiany	340
2. Teatr krakowski Skorupki, Koźmiana, szkoła krakowska, repertuar	342
3. Dyrekcja Pawlikowskiego, Kotarbińskiego i następców	346
4. Inne sceny. Rozwój myśli teatralnej. „Hamlet” Matlakowskiego	348
5. Program młodopolski	349
6. Epigoni romantyzmu	351
7. Bliziński. Komedia, farsa, wodewil	352
8. Zapolska, dramat naturalistyczny i poetycki	354
9. Wyspiańskiego smutna biografia	358

10. Źródła natchnień, idee wiodące, wyobrażenia stwórcza, przykład „Wesela”. Ludowość i wizja kataklizmu	359
11. Realizacje sceniczne dramatu Wyspiańskiego	365
12. Lucyferyzm i surrealizm Micińskiego. „Książę Piatomkin”, „Bazyliśsa Teofanu”, „Termopile polskie”	366
Rozdział VIII. Między wojnami	372
1. Teatr nie nadąży za wyzwoleniem	372
2. Zmagania Źeromskiego z dramaturgią	374
3. Od „Róży” do „Przepióreczki”. Nuta społeczna w dramaturgii Źeromskiego	375
4. Zegadłowicza teatr misteryjno-chłopski	377
5. Próba teatru proletariackiego (Wandurski) i rewolucyjnego (Przybyszewska)	378
6. S. I. Witkiewicz, prekursor teatru czystej formy i absurdu	379
Rozdział IX. Płynna współczesność	382
1. Powojenna inauguracja i początkowe prądy	382
2. Proporcje repertuarowe	383
3. Pokolenie przedwojenne, debiutanci	386
4. Twórczość dyrygowana i po „odwilży” obrachunkowa	388
5. Oryginalna dramaturgia i rewizjonizm	389
6. Twórczość awangardowa	391
7. Folklor i rozrywka	393
8. Renesans teatru religijnego	394
Aktorstwo	396
1. Wiadomości o początkach	396
2. Zanik i odrodzenie	397
3. Echa reform europejskich	398
4. Charakterystyka stanu obecnego	399
Przeobrażenia sceniczne	400
1. Pierwsze budynki teatralne, Bogusławski	400
2. Mickiewicz i „Cyrk Olimpijski”	401
3. Teatry pod zaborami	401
4. Międzywojenne dwudziestolecie. Teatr podziemny, za okupacji hitlerowskiej	402
5. Czasy powojenne	403
Indeks nazwisk	405
Chronologia	419